

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR**

HÜSEYİN SEZER BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2016/13566
Karar Tarihi : 2/7/2020

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Burhan ÜSTÜN
Engin YILDIRIM
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Hüseyin SEZER
Vekili : Av. Adem AĞGÜN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasına karşı açılan davada, disiplin işlemine konu olan eylem için yapılan ceza yargılamasında beraat kararı verilmesine rağmen disiplin işleminin hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/7/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

7. Birinci Bölüm tarafından 28/11/2019 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Ceza Yargılaması Süreci

9. Zabıt kâtibi olarak görev yapan başvuru hakkında 23/4/2008 tarihinde, gizlilik kararı alınmış dava dosyasının (kaçakçılık soruşturması) fotokopisini çektirmek suretiyle örneğini bir avukata verdiği iddiasıyla gizliliğin ihlali suçundan Nizip 1. Asliye Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) nezdinde kamu davası açılmıştır.

10. Başvurucu ve olayla ilgili olan kişilerin ceza yargılaması sürecinde ifadeleri alınmıştır. Başvurucu, Ceza Mahkemesi kararında yer aldığı şekliyle *hakkında gizlilik/kısıtlama kararı verilen soruşturma dosyasıyla hiçbir ilgisinin olmadığını, olay günü Nizip 1. Asliye Ceza Mahkemesine ait 2007/70 Esas sayılı dava dosyasının fotokopisini çektiğini, Nizip Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/2932 numaralı soruşturma dosyasının (kısıtlama kararı verilen soruşturma dosyası) fotokopisini çekmediğini* ifade etmiştir. Fotokopi işleminin yapıldığı iddia edilen kırtasiyenin sahibi A.Ü., ifadesinde özetle *23/4/2008 günü öğle saatlerinde bir şahsın elinde bir dosyayla kırtasiyeye gelerek dosyanın fotokopisinin çekilmesini talep ettiğini, dosyanın fotokopisini çektiği sırada şahsın telefonunun çaldığını ve telefon konuşmasından sonra heycanlanan şahsın fotokopiyi daha sonra alacağını belirterek dosyanın aslını alıp kırtasiyeden çıktığını belirtmiştir. A.Ü., aynı gün saat 19.30 sıralarında biri kısa diğeri uzun boylu iki kişinin kırtasiyeye geldiğini, bu kişilerden uzun boylu olanını öğle saatlerinde gelen kişiye benzettiğini, fotokopi çekme işleminin bitmesi üzerine bu kişilerin 10 TL fotokopi ücretini vererek dışarı çıktıklarını beyan etmiştir. A.Ü., bu kişilerin kendi aralarındaki konuşmalarından şüphelenmesi nedeniyle durumu polis olan arkadaşı M.D. ye bildirdiğini, M.D. nin daha sonra kırtasiyeye gelerek öğle saatlerinde çekilmiş olan fotokopiyi aldığını belirtmiştir. A.Ü., akabinde ise ifadesinin alınması amacıyla karakola götürüldüğünü, kendisinin karakoldan korktuğu için bu kişilerin adliyeden gelen şahıslar olduğunu belirttiğini ancak daha sonra bu kişilerin adliyeden gelen şahıslar olmadığını anladığını ifade etmiştir. Evrakın kendisine verildiği iddia edilen avukat M.A.O., olaydan bir sene kadar önce dosyanın bir suretini almak için mahkemeye dilekçe verdiğini ancak dosyanın 2007/69 Esas sayılı dava dosyasıyla karıştırılması nedeniyle anılan dönemde dosyanın bir suretini alamadığını, daha sonra dosyanın karara çıkma aşamasına gelmesi nedeniyle dosyanın bir suretini alma talebini yeniden mahkeme kalemine söylediğini, dosyayı talep ettiği sırada mahkeme personelinin yoğun olması nedeniyle 2-3 gün içinde*

dosyanın fotokopisinin çekilebileceğinin kendisine söylendiğini, olay günü saat 19.00 sıralarında başvurunun kendisini aradığını ve dosyanın fotokopisini çektiğini söylediğini, bunun üzerine kırtasiyeye gidip dosyanın fotokopisini aldığını, ayrıca hakkında gizlilik kararı verilen Nizip Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/2932 numaralı soruşturma dosyası ile hiçbir ilgisinin bulunmadığını ifade etmiştir. Nizip Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/2932 numaralı soruşturma dosyasında yaklaşık yirmi şüphelinin avukatlığını yapan S.Ç., çektilen fotokopiyi kendisinin almadığını ifade etmiştir.

11. Ceza Mahkemesinin A.Ü. ile başvuru duruşma sırasında yüzleştirmesi üzerine A.Ü., hakkında kısıtlama kararı verilen dosyayı kırtasiyeye getiren kişinin başvuru olmadığı yönünde beyanda bulunmuştur. Dava kapsamında ifadeleri alınan polis memurları, başvuru hakkında gizlilik kararı verilen dosyayı fotokopi çektilirken bizzat görmediklerini belirtmişlerdir. Mahkeme, başvurunun telefon kayıtlarını da incelemiş ancak başvurunun Nizip Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/2932 numaralı soruşturma dosyasında şüpheli olarak bulunan kişilerle herhangi bir telefon görüşmesinin olmadığını tespit etmiştir.

12. Sonuç olarak Nizip 1. Asliye Ceza Mahkemesi 9/7/2008 tarihli kararıyla başvurucu isnat edilen eylemin sübut bulunduğunu ortaya koyacak nitelikte her türlü şüpheden uzak, somut ve inandırıcı delil bulunmadığı gerekçesiyle *delil yetersizliğinden* başvurunun beraatine hükmetmiştir. Beraat kararı temyiz edilmeden 17/7/2008 tarihinde kesinleşmiştir.

13. Ayrıca Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 19/2/2009 tarihli işlemi ile Nizip Cumhuriyet Başsavcılığının beraat kararının kanun yararına bozulması talebini reddetmiştir.

14. Diğer taraftan rüşvet alma ve verme, örgüte bilerek isteyerek yardım etme suçlarından da başvuru hakkında soruşturma yapılmış ise de yeterli şüphe oluşturacak delilin bulunmadığı gerekçesiyle 20/6/2008 tarihinde Nizip Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından *ek kovuşturmayaya yer olmadığına* karar verilmiştir.

B. Disiplin Cezası ve İdari Yargı Süreci

15. Gaziantep Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu (Komisyon) tarafından başvuru hakkında aynı eylem nedeniyle 12/5/2008 tarihinde disiplin soruşturması başlatılmıştır. Tanık beyanları, polis ve jandarma tutanakları ile tespit edilen diğer belgeler uyarınca soruşturma sonucunda başvurunun soruşturmaya konu, gizlilik kararı alınmış dava dosyasının fotokopisini çektilmek suretiyle örneğini bir avukata verme eylemini gerçekleştirdiği kanaatine ulaşılmıştır. Komisyon 12/6/2008 tarihli kararı ile 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin (D) bendinin (k) alt bendi uyarınca açıklanması yasaklanan bilgileri açıklama eyleminden başvurucu kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası verilmesi önerisiyle dosyayı Adalet Bakanlığı Disiplin Kuruluna (Kurul) sunmuştur. Kurul 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin (E) bendinin (g) alt bendi uyarınca eylemi, devlet memurluğundan çıkarma cezası gerektiren *devlet memurluğu ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kırtartıcı, utanç verici hareketlerde bulunma* fiili kapsamında değerlendirerek 13/1/2009 tarihli kararı ile dosyayı Yüksek Disiplin Kuruluna sevk etmiştir.

16. Adalet Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu 3/3/2010 tarihli işlemiyle başvurunun 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin (E) bendinin (g) alt bendi uyarınca devlet

memurluğundan çıkarma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararda, 657 sayılı Kanun'un 131. maddesi uyarınca ceza kovuşturmasında mahkûm olunmamanın disiplin cezası uygulanmasına engel olmadığı belirtilerek olaya ilişkin tanık ifadeleri ile diğer bilgi ve belgelere göre değerlendirme yapılmıştır. Tanık ifadelerine detaylı olarak yer verilen kararda, kırtasiyecisi A.Ü.nün *adliyede çalıştığını bildiği kişilerin hafta sonu elinde evrakla fotokopi çekirmeye geldiğini, evraktan bir örnek çekirdikten sonra aslını alıp bir örnek daha çoğaltılmasını isteyip adliyeye doğru gittiğini, evraka bakıp jandarma operasyonuna ilişkin belge olması nedeniyle şüphelenip polis M.D.yi arayarak durumu bildirdiğini, M.D.nin talebi üzerine evraklardan bir fotokopi de kendisi için ayırdığını; polis memuru M.D.nin ise kırtasiyecinin kendisini arayarak şüpheli durumu bildirdiğini, bunun üzerine polis arkadaşı N.T.yi arayarak kırtasiyeyi takibe almasını istediğini, kısa bir süre sonra N.T.nin de telefonla geri arayarak kendisine kırtasiyeye ilgililerin girip çıktığını, akabinde adliyede çalışan diğer kişiye ait arabaya bindiklerini, ardından arabanın arka koltuğundan avukat M.A.O.nun evrakla indiğini, daha sonra kırtasiyeye girip A.Ü.den evrak örneğini aldığı ve evrakın jandarma operasyonuna ait olduğunu söylediğini ifade ettiği belirtilmiştir. Kararda, olayın diğer tanıklarının benzer ifadelerine yer verilerek Nizip Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tanıklar A.Ü., N.T. ve İ.A.ya başvurucuya ait fotoğraf teşhis yapıldığı, başvurucunun sözlü savunmasının alındığı, bu savunmada başvurucunun iddiaları kabul etmediği, ceza verilecek ise iyi sicilinin gözetilmesi gerektiğini ve fotokopi çektiği dosyanın avukatın farklı bir dosyası olduğunu beyan ettiği ifade edilmiştir. Kararın değerlendirme kısmında, soruşturma dosyası içeriğindeki bilgi ve belgeler ile tanık beyanlarından yola çıkılarak "ilgililerin yapmış olduğu gerek sözlü gerekse yazılı savunmalarında ısrarla olay günü fotokopisini çektikleri dosyanın Avukat [M.A.O.nun] vekilliğini yaptığı 2007/70 sayılı dosya olduğunu söyledikleri, ancak bu dosyanın incelenmesinde adı geçen Avukatın talebini 18/04/2007 tarihinde havale ettirdiği, talebin yaklaşık 1 sene sonra hem resmi tatil günü ve hem de saat 19:00 civarlarında her iki ilgilinin birlikte yerine getirmesinin şüphe uyandırdığı, kaldı ki disiplin soruşturması sırasında dinlenen tanıkların beyanları, fotoğraf teşhis tutanağı, tanık kırtasiyecisi [A.Ü.] tarafından kolluk güçlerine teslim edilen ilgililerce çekirilen dosyaya ait olduğu iddia edilen yaklaşık 75 sayfalık evrak suretinin Nizip Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/2932 sayılı soruşturma dosyası olması nazara alındığında, ilgililerin hakkında gizlilik kararı verilmiş ve henüz soruşturma aşamasında olan dosyanın fotokopisini gizlice çekirerek avukata verdiklerinin sabit olduğu, ilgililerin uzun süredir Devlet memuru olmaları nedeniyle bu şekilde bir eylemde bulunmaları halinde haklarında uygulanacak idari ve cezai tahkikatın neticesini bilmeleri nedeniyle herhangi bir menfaat temin etmeden yapmalarının hayatın olağan akışına ters olması nedeniyle savunmalara itibar edilmemiştir" denilmiştir. Ayrıca başvurucunun uzun süredir kamu görevi yürütüyor olmasına rağmen disiplinsiz davranışta bulunması, toplumun adalet kurumuna bakış açısı ve temiz toplum özlemi dikkate alınarak alt ceza uygulanmasına yer olmadığı belirtilmiştir.*

17. Başvurucu, devlet memurluğundan çıkarma cezasının iptali istemiyle 16/4/2010 tarihinde Gaziantep 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır.

18. Mahkeme 30/9/2010 tarihli kararıyla işlemi iptal etmiştir. İptal gerekçesinde öncelikle her ne kadar gizliliği ihlal suçu isnadıyla yapılan yargılama sonucu beraat kararı verilmiş ise de bu durumun disiplin hukuku bağlamında değerlendirme yapılarak işlem tesis edilmesine engel teşkil etmediği, başvurucunun yapılan idari soruşturma sonucunda dosyadan fotokopi çekirip avukata verme eylemini gerçekleştirdiği hususunun ortaya konulduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte başvurucunun eyleminin kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren açıklanması yasak olan bilgi ve belgelerin açıklanması eylemi

kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek eylemin yanlış nitelenmesi ile tesis edilen işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığı şeklinde iptal gerekçesi oluşturulmuştur.

19. Söz konusu iptal hükmü Danıştay Onikinci Dairesinin 31/10/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ... adalet teşkilatında kalem hizmetinin bir ekip çalışmasını gerektirdiği, adalet dağıtılmasında aracı olan zabıt katiplerinin topluma ve beraber çalıştığı meslektaşları ile hakim ve savcılara sınırsız bir güven duygusu vermesinin zorunlu olduğu gözönüne alındığında, dava dosyasına sunulan belgeler ile sabit olan bir tatil günü mesai saati sonrasında hakkında gizlilik kararı alınmış bir soruşturma dosyasını hakim odasından alarak adliyeye yakın bir kırtasiyede fotokopisini çekirmek suretiyle bir örneğini şüphelinin avukatına verme fiilinin 657 sayılı Kanunun 125. maddesinin E bendinin (g) alt bendinde belirtilen 'Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak' fiili kapsamında olduğu açık olup, davacının eyleminin karşılığı olan ceza ile cezalandırılmasında hukuka aykırılık... bulunmamaktadır."

20. Mahkeme bozma kararına uymuş ve bozma ilamındaki gerekçeyi benimseyerek 23/5/2013 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir.

21. Ret hükmü Danıştay Onikinci Dairesinin 12/2/2014 tarihli kararı ile onanmıştır.

22. Karar düzeltme istemi ise Danıştay Onaltıncı Dairesinin 13/4/2016 tarihli kararı ile reddedilmiştir. Karar oyçokluğu ile alınmıştır. Azınlıkta kalan üyelerin karşıoy gerekçesinde özetle ceza yargılamasında olayın tek tanığı olan şahsın da başvuru eyleminin faili olarak teşhis edemediği dikkate alındığında başvurucuya isnat edilen eylemin her türlü şüpheden uzak ve somut bir şekilde ispatlanmadığı ifade edilmiştir.

23. Başvurucu nihai kararı 30/6/2016 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 22/7/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

24. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

g) memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak"

25. 657 sayılı Kanun'un "Cezai kovuşturma ile disiplin kovuşturmasının bir arada yürütülmesi" kenar başlıklı 131. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez.

Memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz."

26. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Gizliliğin ihlali" kenar başlıklı 285. maddesinin uyuşmazlık konusu olay ve ceza yargılaması süresince yürürlükte bulunan hâli şöyledir:

"Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, soruşturma aşamasında alınan ve kanun hükmü gereğince gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğinin ihlali açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz.

Kanuna göre kapalı yapılması gereken veya kapalı yapılmasına karar verilen duruşmadaki açıklama veya görüntülerin gizliliğini alenen ihlal eden kişi, birinci fıkraya hükmüne göre cezalandırılır. Ancak, bu suçun oluşması için tanığın korunmasına ilişkin olarak alınan gizlilik kararına aykırılık açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz.

Bu suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde, ceza yarı oranında artırılır.

Soruşturma ve kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak damgalanmalarını sağlayacak şekilde görüntülerinin yayınlanması halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır."

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin iki boyutu bulunmaktadır. Buna göre ilk boyut, bir suç isnadında bulunulmasından ceza yargılamasının sonuçlanmasına kadar geçen süreci güvence altına almaktadır. İkinci unsur ise mahkûmiyet hükmüyle sonuçlanmayan ceza yargılamalarıyla bağlantılı müteakip yargılamalar bağlamında kişinin masumiyetine saygı gösterilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Ceza yargılamasının devam ettiği sürece ilişkin ilk unsurun kapsamı sadece ceza yargılamalarının adilliyetini temin etmek adına usule ilişkin bir güvence olmakla sınırlı değildir. Bu ilke daha geniş kapsamlı olup hiçbir devlet temsilcisinin kişinin suçluluğu bir mahkeme tarafından tespit edilmeden o kişinin suçlu olduğu ilişkin bir ifadeye bulunmamasını gerektirir. Masumiyet karinesi yalnızca ceza yargılamaları bağlamında değil ceza yargılamaları ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer davalarda ya da disiplin incelemelerinde de ihlal edilebilecek niteliktedir. Bu bağlamda, masumiyet karinesinin korunmasına ilişkin ikinci boyut ceza yargılamaları mahkûmiyetten başka bir şekilde sonlandığı zaman devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda suç ile ilgili olarak kişinin masumiyetine ilişkin şüphe duyulmamasını gerektirir (*Kemal Coşkun/Türkiye*, B. No: 45028/07, 28/3/2017, §§ 41, 43; *Seven/Türkiye*, B. No: 60392/08, 23/1/2018, § 43).

29. *Seven/Türkiye* kararına konu olayda polis memuru olan başvuru kendisinden yardım isteyen sarhoş bir konsomatrisi evine bıraktıktan sonra ona tecavüz ettiği

suçlamasıyla yargılanmıştır. Yargılama sonucunda ceza mahkemesi cinsel ilişkinin rıza dışı gerçekleştiğine ilişkin yeterli delil bulunmadığı kanaatine vararak başvurunun beraatine karar vermiştir. Bu arada başvuru hakkında paralel bir şekilde disiplin soruşturması da açılmıştır. Soruşturma sonucunda başvuru tecavüz fiilini işlediği sabit görülerek meslekten ihraç edilmiştir. Başvurucunun idari yargıda açtığı iptal davasında idare mahkemesi davayı reddetmiştir. İdare mahkemesinin, gerekçesinde, başvurunun rıza dışı cinsel ilişkiye girdiğinin sabit olduğu belirtilmiştir. Mahkeme kararı Danıştay tarafından onanmıştır. Yargılama süreci karar düzeltme aşamasında iken başvuru, ceza mahkemesince beraat ettirildiğine ilişkin karar Danıştaya ibraz ederek iki yargı kolu arasında çelişki oluştuğuna işaret etmiştir. Ancak Danıştay bu kararla ilgili olarak hiçbir değerlendirme yapmadan kararın düzeltilmesi istemini reddetmiştir (*Seven/Türkiye*, §§ 7-31). AİHM buna ilişkin başvuruda masumiyet karinesinin her iki boyutunu da incelemiştir. Soruşturmanın ceza kanununda suç olarak nitelenen tecavüz fiili nedeniyle başlatıldığını hatırlatan AİHM şunları ifade etmiştir:

- Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün (Tüzük) 8. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde yasaklanan ve disiplin suçu olarak düzenlenen fiiller aynı zamanda cezai manada da suç teşkil etmektedir. Fakat mevzuatta idari makamların bu fiiller sebebiyle bu maddeye dayanarak disiplin yaptırımı uygulayabilmesi için ceza mahkûmiyeti kararının bulunmasının gerekip gerekmediğine ilişkin bir belirleme mevcut değildir. Kanunda bir açıklığın bulunmaması sebebiyle disiplin ve ceza sorumlulukları arasındaki çizgi, soruşturmanın başından beri bulanık hâle gelmiştir.

- Ayrıca disiplin makamlarının ihraç kararında başvuruca *sanki* olarak, fiilini *de cinsel saldırı* olarak nitelendirdikleri gözetildiğinde bu değerlendirmenin disiplin alanıyla sınırlı tutulmasına dair herhangi bir şartın aranmaması disiplin otoritelerinin başvurunun derdest ceza yargılamasıyla ilgili olarak masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna varılmasına yol açmıştır. Dahası Danıştay tarafından da onanan idare mahkemesi kararında başvurunun fiili "*rızası olmaksızın S.K. ile cinsel ilişkiye girme*" şeklinde tanımlanmıştır. AİHM'e göre bu ifade başvurunun tecavüz suçlusu olarak ilan edilmesi mahiyeti taşımaktadır. AİHM bu ifadenin başvuruca suç atfedilmesi niteliğinde olmadığı hususunda Hükümetle hemfikir değildir. Söz konusu ifadeler her zaman kendi bağlamı içinde değerlendirilmelidir. Başvurucunun ihracının kanuni temelini oluşturan Tüzük'ün 8. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendindeki fiillerden birinin *tecavüz ve cinsel saldırı* olduğu ve idare mahkemesinin olayları özetleme şekli gözetildiğinde disipline ilişkin bu davada kullanılan başvurunun S.K. ile rızası dışında cinsel ilişkiye girdiği ifadesinin kararı, okuyanda başvurunun S.K.ya tecavüz suçunu işlediği izleniminin oluşmasına yol açmaktadır (*Seven/Türkiye*, § 54).

AİHM aynı olayda masumiyet karinesinin ikinci boyutunun da ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM özetle şunları ifade etmiştir:

- Olay tarihinde Danıştayın görevinin hem temyiz incelemesi yaparken hem de kararın düzeltilmesi talebini incelerken idare mahkemesi kararının hukuka uygunluğunu denetlemeyi ve tarafların uyuşmazlığın esasıyla ilgili iddialarının yeterince karşılanıp karşılanmadığını incelemeyi kapsadığı not edilmelidir. Başvuruca, ceza yargılamasında hakkındaki tüm suçlamalardan beraat ettiğini ve bu nedenle Tüzük'ün 8. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendine dayanılarak gerçekleştirilen ihraç işleminin artık hukuka uygun kabul edilemeyeceğini

Danıştayda (karar düzeltme aşamasında) açık bir biçimde ileri sürmüştür. Bu arka plan gözetildiğinde Danıştayın -başvurucu ceza davasında beraat ettiği hâlde- disiplin makamlarının ve idare mahkemesinin değinilen gerekçelerinin neden hukuka uygun olmayı sürdürdüğünü açıklama yükümlülüğü bulunmaktadır. Başvurucunun şikâyet ettiği, iki çelişkili karar verildiği durumun ortaya çıkmasını önlemenin tek yolu budur. Danıştay sessiz kalmak suretiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesini zedelediği tespit edilen önceki gerekçeyi düzeltme fırsatını kaçırmış ve başvurucunun masumiyetine gölge düşürmüştür (*Seven/Türkiye*, § 56).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 2/7/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

31. Başvurucu, beraat kararı ile sonuçlanan ceza yargılamasına konu eylemi nedeniyle memuriyetten çıkarılmasının masumiyet karinesini; üzerine atılı eylemi işlediğini gösteren tek bir delil olmamasına rağmen memuriyetten çıkarılmasının adil yargılanma hakkı ile cezaların yasallığı ve hukuki güvenlik ilkelerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca 2017 ve 2018 yılları içinde toplam dört ek beyan dilekçesi sunmuştur. Başvurucu bu dilekçelerde aynı olay nedeniyle mesai arkadaşı hakkında tesis edilen disiplin işleminin iptal edildiğini ancak kendisi hakkında tesis edilen işlemin hukuka uygun bulunduğunu, yargılama sürecinde görev alan yargıçların Fethullahçı Terör Örgütü ile irtibatlı oldukları iddiasıyla meslekten çıkarıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Bakanlık, görüş yazısında öncelikle konuya ilişkin mevzuat hükümlerine yer vermiş ve Anayasa Mahkemesi ile AİHM'in masumiyet karinesine ilişkin kararlarına atıfta bulunmuştur. Görüş yazısında, ceza davasının sonucundan bağımsız olarak disiplin soruşturması sonucu elde edilen somut bulgular uyarınca, yürütülen görevin hassasiyetinin dikkate alınması suretiyle başvurucunun memuriyetten çıkarılmasına ilişkin işlemin tesis edildiğinin görüldüğü ve İdare Mahkemesinin gerekçesinde, ceza davasının neden beraatle sonuçlandığına ilişkin bir yorum yapılmadan sadece başvurucunun yargılanmasına neden olan fiilin vasıf ve mahiyeti ile icra edilen görevin niteliklerine atıf yapıldığının anlaşıldığı vurgulanmıştır. Görüş yazısında sonuç olarak başvurucunun gizliliğinin ihlali suçundan yapılan yargılama neticesinde delil yetersizliğinden beraatine karar verilmiş ise de disiplin hukukunun farklı kural ve ilkelere tabi olduğu, başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturmasında ulaşılan somut verilere dayanılarak devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezası verildiği ve İdare Mahkemesi kararı gerekçesinde yapılan tespitlerin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

33. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı süresi içinde beyanda bulunmuştur. Başvurucunun beyanı, bireysel başvuru formunda ve ek beyan dilekçelerinde ifade ettiği hususların tekrarı niteliğindedir.

B. Değerlendirme

34. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

35. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz."

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, masumiyet karinesinin yanı sıra cezaların yasallığı ve hukuki güvenlik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvurucunun şikâyetinin özü, kesinleşmiş beraat kararına karşın beraat kararına konu eylem esas alınarak memuriyetten çıkarılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin bulunduğundan başvuru bu kapsamda değerlendirilmiştir.

37. Ayrıca başvurucunun ek beyan dilekçeleriyle yeni bir başvuru yapmadan ve harç ödemediği öne sürdüğü, bireysel başvuru formunda yer almayan yeni ihlal iddialarının değerlendirilmesi mümkün değildir. Aksinin kabulü hâlinde bir kez bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvuru sonuçlandırılmaya kadar başvuru dosyasına her türlü hak taleplerinin sunulması kaçınılmaz bir hâl alır ve bireysel başvuru için öngörülen usul kurallarına da anlamsız hâle gelir (*Ümüt Demir*, B. No: 2012/1000, 18/9/2014, § 31). Başvurucunun koşulları bulunduğu takdirde yeni ihlal iddialarına ilişkin ayrı bir başvuru yapma imkânı her zaman mümkündür. Bu nedenle başvurucunun sonradan ileri sürdüğü bu şikâyetler yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmayacaktır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

39. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde *"değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dahil"* edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesine söz konusu ibarenin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (*Yaşar Çoban* [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin *"Adil yargılanma hakkı"* kenar başlıklı 6. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekir (*Onurhan Solmaz*, § 22).

40. Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, bir suçla itham edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılacağı düzenlenmiştir. Masumiyet karanesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılmayacağı belirtilmek suretiyle Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (*Adem Hüseyinoğlu*, B. No: 2014/3954, 15/2/2017, § 33).

41. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karanesinin sağladığı güvencenin iki boyutu bulunmaktadır. Güvencenin ilk boyutu kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu boyutunun kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeye sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karanesinin ihlali söz konusu olabilir (*Galip Şahin*, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39). Güvencenin ikinci boyutu ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (*Galip Şahin*, § 40).

42. Masumiyet karanesine ilişkin anayasal güvencelerin harekete geçirilebilmesi için kural olarak kişinin suç isnadı altında bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte masumiyet karanesinin ikinci boyutuna ilişkin güvencelerin uygulanabilmesi, kişinin hâlihazırda suç isnadı altında bulunmasını zorunlu kılmamaktadır. Ancak ceza yargılamasının sonuçlanmasından sonra başlayan veya ceza yargılaması henüz sonuçlanmadan başlasa bile ceza yargılamasının kesinleşmesinden sonra da devam eden medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin yargılamalarda masumiyet karanesinin uygulanabilmesi için başvurucunun söz konusu medeni yargılama ile hakkında yürütülen ve sona eren ceza yargılaması arasında bağlantı bulunduğunu göstermesi gerekmektedir. Medeni hak yargılamasında, ceza yargılamasında verilen kararın sonucunun dikkate alındığı ve değerlendirildiği veya ceza dosyasında yer alan delillerin irdelendiği ya da başvurucunun hakkındaki suçlamayı doğuran olaylara dahil ile ilgili irdelemelerde bulunduğu veyahut başvurucunun muhtemel suçluluğuyla ilgili yorum yapıldığı hâllerde söz konusu bağlantının var olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte hukuk yargılaması ile ceza yargılaması arasındaki bağlantının varlığına işaret eden olguların tüketme yoluyla sayılmasının mümkün olmadığı, bunların kararların verildiği yargılamaların türüne ve içeriğine göre değişebileceği kabul edilmelidir. Ancak bağlantının varlığı değerlendirilirken kararda kullanılan dilin kritik öneme sahip olacağı vurgulanmalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. *S.M. [GK]*, B. No: 2016/6038, 20/6/2019, § 38).

43. Somut olayda başvurucunun ihlal iddiası, devlet memurluğundan çıkarma işleminin iptali istemiyle açtığı davada çıkarma işlemine konu eylem nedeniyle yapılan ceza yargılamasında beraat kararı verilmesine karşın İdare Mahkemesince eylemin sabit görülerek işlemin hukuka uygun bulunmasına ilişkindir. Gerek Mahkeme kararında gerekse disiplin makamlarının işlemlerinde beraat kararı ile sonuçlanan ceza yargılamasına konu eylemlerle ilgili olarak değerlendirme yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu değerlendirmeler -herhangi bir ihlale yol açıp açmadıkları hususu aşağıda değerlendirilecek olmakla birlikte- disiplin

işleminin denetlendiği yargı süreci ile ceza yargılaması arasında bağlantının bulunduğu sonucuna ulaşılması bakımından yeterli görülmüştür. Bu bağlamda masumiyet karanesinin sağladığı güvencenin ikinci yönünün devreye girdiği somut başvuruda Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinin uygulanabileceği sonucuna varılmaktadır. Bu itibarla ihlal iddialarının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının kapsamında yer aldığı, bir başka ifadeyle başvurunun Anayasa ve Sözleşme hükümleriyle konu bakımından bağdaşmazlık göstermediği anlaşılmaktadır.

44. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karanesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

45. Masumiyet karanesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (*Kürşat Eyol*, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

46. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karanesi, ceza soruşturmasıyla hemzamanlı olarak kişi hakkında disiplin soruşturması yürütülmesine engel teşkil etmediği gibi hakkındaki ceza soruşturmasının kovuşturmaya yer olmadığı, beraat, düşme gibi mahkûmiyet dışındaki bir hüküm ile sonuçlanması kişiye disiplin yaptırımını uygulanmasına veya bu kişinin başka türlü sorumluluğuna gidilmesine de mani oluşturmaz (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *M.E.T.*, B. No: 2014/11920, 3/7/2018, § 61).

47. Bu bağlamda beraat eden kişi aleyhine disiplin soruşturması başlatılması ve kişiye disiplin cezası uygulanması -disiplin cezası ne kadar ağır olursa olsun- kişinin suçlu ilan edildiği hükmüne varılabilmesi için yeterli değildir. Aynı şekilde ceza yargılamasındaki delillerin disiplin soruşturmasında kullanılması da kendi başına masumiyet karanesini ihlal etmez. Aksi takdirde beraat kararına, mağdurların haksız fiil ve benzeri hukuki sebeplere dayanarak zararlarını gidermek için tazminat davası açma hakkını, idarenin de idari düzeni sağlamak için disiplin cezası ve diğer idari tedbirleri uygulama yetkisini ortadan kaldıracak şekilde arzulanandan öte bir anlam yüklenmiş olur. Bu durum beraat eden kişi lehine amacından saptırılmış bir keyfiliğe yol açar. Aynı şekilde bu yaklaşım, beraat eden kişiye kendi fiilinin tazminat hukukuna ve idare hukukuna ilişkin sonuçlarından da kaçınma avantajı sağlar. Anayasa'nın 36. maddesi veya başka herhangi bir maddesi masumiyet karanesinin bu şekildeki bir yorumuna geçerlilik sağlamamaktadır (*Barış Baş* [GK], B. No: 2016/14253, 2/7/2020, § 55).

48. Ceza muhakemesi hukuku ve disiplin hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. Disiplin hukuku kurumun iç düzenini korumayı amaçlayan ve bunun için kamu görevlilerinin mevzuata, çalışma düzenine, hizmetin gereklerine aykırı fiillerine yönelik olarak uygulanacak yaptırımları ve bu yaptırımların uygulanmasındaki usul ve esasları

düzenleyen bir hukuk alanıdır. Bazı hâllerde ise kamu görevlisinin fiili ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra disiplin hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Özcan Pektaş*, B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; *Kürşat Eyoğ*, § 30).

49. Cezai sorumluluğunun bulunmadığı tespit edilmiş veya ceza sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu bağlamda ceza yargılamasına konu maddi olay ve olguların disiplin hukuku esasları çerçevesinde diğer kamu makamlarınca (idari/adli) ayrıca değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda ulaşılabilecek kanaate göre işlem/karar tesis edilmesi mümkündür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Özcan Pektaş*, § 25; *Kürşat Eyoğ*, § 30, *Galip Şahin*, § 48).

50. Adli ve idari makamların kendi görev sınırlarını aşarak kişiyi suçlu ilan etmesi veya bu bağlamda birtakım çıkarımlarda bulunması masumiyet karanesinin ihlaline yol açabilir. Masumiyet karanesi kapsamındaki güvencelerin sağlanıp sağlanmadığının tespiti yapılırken ise kararın gerekçesinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekir (*Galip Şahin*, § 48; *M.I.*, B. No: 2012/1268, 30/12/2014, § 50). Bu kapsamda karar vericilerin kullandıkları dil kritik önem taşır (*Mustafa Kıvrak*, B. No: 2013/3175, 20/2/2014, § 36). Kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleri gerekmektedir (*Galip Şahin*, § 47).

51. İdari makamlarca veya mahkemelerce salt bir kimsenin suç isnadı altında olduğunun ifade edilmesi masumiyet karanesini zedelemeyebilir. Bu bakımdan kişinin suç isnadı altında olduğunun belirtilmesi ile hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmadığı hâlde onun mahkûm olduğunun kesin bir dille ifade edilmesi veya bu yönde kanaat oluşmasına yol açacak nitelikte açıklamalarda bulunulması arasındaki ayrıma özen gösterilmelidir. İkincisi masumiyet karanesinin ihlaline yol açarken ilki kural olarak masumiyet karanesi yönünden bir sakıncaya neden olmayabilir (*Barış Baş*, § 59).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

52. Başvurucu, hakkında gizlilik kararı alınmış dosyadan örnek almak suretiyle bir avukata verdiği iddiasıyla gizliliği ihlal suçundan Nizip 1. Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanmış ve 9/7/2008 tarihli kararlar delil yetersizliği gerekçesiyle beraat etmiştir.

53. Aynı nedenle hakkında açılan disiplin soruşturması sonucunda ise başvurunun memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunduğu sonucuna ulaşılarak 3/3/2010 tarihli işlemle devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bu işlem mahkeme tarafından hukuka uygun bulunmuştur.

54. Başvurucu gizliliğin ihlali suçu isnadı ile yapılan yargılamada beraat ettiğinden başvurunun üzerine atılı suç yönünden kendisi hakkında aynı olay örgüsü esas alınarak yürütülen diğer hukuki/idari/yargısal süreçlerde de masumiyet karanesinin sağladığı güvencenin (ikinci yönünün) korunması altında bulunduğu açıktır.

55. Disiplin suçuna ve ceza yargılamasına konu eylemlerin aynı olduğu hâllerde disiplin soruşturmasıyla ilgili uyumsuzluklara bakan idari mahkemelerin fiilin sübutuyla ilgili olarak ceza mahkemesinin ulaştığı kanaate saygı göstermesi ve bunu sorgulayacak ifadeler kullanmaması beklenir. Aksi takdirde kişinin ceza mahkemesinde beraat etmiş olmasının bir anlamı kalmaz. Bu bakımdan idari mahkemeler dâhil devletin diğer otoritelerinin beraat kararından şüphe duyulmasına yol açacak biçimde hareket etmekten kaçınmaları gerekir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. *Barış Baş*, § 62).

56. Ceza yargılaması sonucunda delil yetersizliği gerekçesiyle beraat eden başvurunun kendisine suçlu muamelesi yapılmadan, disiplin kurallarına aykırı eylemi usule uygun bir şekilde tespit edildiği takdirde idari yaptırıma tabi tutulması mümkündür. Bu bağlamda başvurunun yukarıda aktarılan ilkeler çerçevesinde disiplin süreci nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilebilmesi adına adli ve idari makamların kendi görev sınırlarını aşarak başvurucuyu suçlu ilan edip etmediği, disiplin hukuku ilke ve kuralları içinde kalmarak değerlendirme yapıp yapılmadığı ve kullanılan dil itibarıyla başvurunun masumiyeti üzerine gölge düşürülüp düşürülmediği açıklığa kavuşturulmalıdır.

57. Somut disiplin sürecine bakıldığında nihai işlem olan 3/3/2010 tarihli Yüksek Disiplin Kurulu kararında ayrıntılı bir değerlendirme bulunmaktadır. Bu değerlendirmede soruşturma sürecinde alınan ifadelere, ceza kovuşturması sürecinde yapılan bazı tespitlere ve başvurunun savunması gibi delillere yer verilmiştir. Yargı sürecinde de işlemin hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşılrken " .. *dava dosyasına sunulan belgeler ile sabit olan bir tatil günü mesai saati sonrasında hakkında gizlilik kararı alınmış bir soruşturma dosyasını hakimim odasından alarak adliyeye yakın bir kırtasiyede fotokopisini çekirtmek suretiyle bir örneğini şüphelinin avukatına verme fiilinin 657 sayılı Kanunun 125. maddesinin E bendinin (g) alt bendinde belirtilen 'Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak' fiili kapsamında olduğu açık olup... "* ifadeleri karar gerekçesinde yer almıştır.

58. Kullanılan ifadelere bakıldığında ceza mahkemesi kararında ulaşılan sonucun tartışmaya açılmasının yanında kararı okuyanlarda başvurunun üzerine atılı suçu işlediği izleniminin oluşmasına sebebiyet verildiği görülmektedir. Bu durumda beraat kararı anlamsız hâle gelmiş ve başvurunun masumiyetine gölge düşürülmüş; öte yandan iki yargı kolu arasında başvurunun gizliliğinin ihlali suçunu işleyip işlemediğiyle ilgili olarak çelişkili kararların ortaya çıkmasına sebep olunmuştur. Dolayısıyla masumiyet karinesinin ikinci boyutu ihlal edilmiştir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. *Barış Baş*, § 65).

59. Ayrıca Ceza Mahkemesinin ulaştığı kanaatin isabetli olmadığı veya hatalı olduğunun düşünülmesinin, İdare Mahkemesinin başvurunun masumiyetine saygı gösterme yükümlülüğünü ortadan kaldırmadığı vurgulanmalıdır. Ceza Mahkemesi kararındaki isabetsizlik masumiyet karinesine istisna getirilmesini gerektiren bir durum değildir. Masumiyet karinesine saygı gösterilmesindeki kamusal yarar, bazı durumlarda haksızlık teşkil eden fiili işleyen disiplin yönünden yaptırımsız kalmasını bile haklılaştıracak derecede önemlidir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. *Barış Baş*, § 66).

60. Netice itibarıyla kullanılan ifadeler nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir

Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL ve Basri BAĞCI bu görüşe katılmamışlardır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

63. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi ve yargılamanın yenilenmesine hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

64. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

65. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

66. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İltüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa

Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

67. İncelenen başvuruda masumiyet karinesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

68. Bu durumda masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep 2. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

69. İşbu ihlal kararının başvuru tarafından açılan davaların esasıyla ilgili herhangi bir değerlendirme içermediği vurgulanmalıdır. Anayasa Mahkemesinin yukarıda belirttiği ihlal gerekçelerini de gözetenek söz konusu işlemle ilgili olarak yeniden bir değerlendirme yaparak gereken kararı vermek İdare Mahkemesinin takdirindedir.

70. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL ve Basri BAĞCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Gaziantep 2. İdare Mahkemesine (E.2013/859, K.2013/624) GÖNDERİLMESİNE,

D. 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2020 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Başvuru Numarası : 2016/13566
Karar Tarihi : 2/7/2020

KARŞI OY

Bariş Baş başvurusuna ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu'nda verilen kararda (Bariş Baş - GK, B. No: 2016/14253, 2/7/2020) kullandığımız karşı oyumuzda belirttiğimiz hukuki neden ve gerekçelerle, eldeki somut olaya ilişkin çoğunluk görüşüne dayalı karara katılmıyoruz.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Basri BAĞCI